

KÄNNETECKEN OCH UPPDRAG

Kännetecken och uppdrag till
Strängnäs stiftsorganisations
arbete år 2013 - 2020

Svenska kyrkan
STRÄNGNÄS STIFT

1. Kännetecken för Strängnäs stift

I inledningstexten till kyrkoordningens sjätte kapitel beskrivs stiftets uppdrag: *Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet. Den uppgiften gäller därför främst församlingarnas gudstjänstliv, undervisning, diakoni och mission. Stiftet har även förvaltande uppgifter.*

Under de senaste åren har stiftsorganisationens kontakt och dialog med församlingarna förstärkts. Strängnäs stifts grundläggande arbetsmodell för kommunikation mellan stift och församling sker genom Strängnäsmodellen. Strängnäs stift främjar öppenhet och goda relationer med Svenska kyrkans nationella organ samt agerar gemensamt med andra stift och nationell nivå i bland annat opinionsbildning, stöd, information och ekumenik.

Samråd och samarbete sker kontinuerligt med kommuner, organisationer, föreningar, studieförbund, kulturinstitutioner, skolor, universitet, företag och myndigheter i regionen.

Strängnäs stifts identitets- och grundsynsdokument *Strängnäs stift - ett pastoralt område*, i dagligt tal *Stiftspastoralen*, är vägledande för beslut och prioriteringar i stiftsorganisationen såväl i det långsiktiga beslutsfattandet som i det dagliga arbetet. Den sammanfattande visionen är att Svenska kyrkan i Strängnäs stift ska vara en kyrka som

- räcker evangeliet om Guds nåd till människan så att hon får del av den tro som bär, det hopp som befriar och den kärlek som aldrig förgår
- är fast förankrad i den apostoliska och allmänkyrkliga traditionen
- firar den söndagliga mässan som ett uttryck för den gemenskap som vill göra Jesus Kristus känd
- lever i förändring och i dialog med sin historia
- kämpar för rättvisa och solidaritet med allt skapat
- är en tydlig röst i andliga, etiska och sociala frågor
- bevarar kyrkans folkliga förankring och förtroende i möten med människor i glädje och sorg.¹⁾

Utifrån analys av omvärld och närvärld samt reflektion över kyrkans uppgift ges här ett antal uppdrag till arbetsorganisationen att prioritera i sitt arbete. Betoningen av uppdragen ligger på stiftets främjandeuppgift som i relation till församlingarna skall kännetecknas av - *goda relationer, utmanande stöd, barn och unga perspektiv samt bidra med pedagogisk och teologisk kompetens.*

2. Utmaning och uppdrag

I genomförda analyser går det att identifiera nya och förändrade behov och frågor hos människor i dagens Sverige. Det är angeläget att som en utgångspunkt utgå ifrån dessa behov då vi vill tydliggöra kyrkans uppdrag i vår tid. Människors subjektiva, förnimbara värld och det man uppfattar vara sanning och helighet är en viktig utgångspunkt när relationer och gemenskap etableras. En annan utgångspunkt är kyrkans tro och tradition.

Samhället förändras genom att yngre flyttar till städerna och landsbygden blir mer gles-

---

¹⁾ Stiftspastoralen, s 9

befolkad, eller i vissa fall blir befolkad av äldre personer. Personer i yrkesverksam ålder bor i allt högre utsträckning i de större städerna och därmed växer även allt fler barn upp i städer.²⁾ Många hinner med flera yrkeskarriärer under sin livstid. För unga är det en självklarhet att man kan och ska välja under sin studietid, familjebildning och vuxentid. Tiden då omgivningen avgjorde vad man skulle välja är redan så fjärran att man inte känner till den.³⁾ Detta gäller även förhållandet till Svenska kyrkan. Bland vuxna gör många valet att inte längre tillhöra Svenska kyrkan, eller att barnen inte döps.⁴⁾ Bland tonåringar handlar det om att göra ett aktivt val om att delta i konfirmandtiden i församlingen då tiden inte alltid räcker till eller då stödet att delta uteblir.

Det personliga engagemanget

Många tillhöriga upplever sin relation till Svenska kyrkan som svagare. Bland annat påstås att människor möter Svenska kyrkan mindre i sin vardag och att många inte ser någon koppling mellan sitt vardagsliv, egna existentiella frågor och den kyrka man tillhör.⁵⁾ I stiftspastoralen konstateras att en stor del av medlemmarna möter kyrkan genom kyrkliga handlingar, och att det är den största relationsytan. Ändå blir inte relationen stark. Det är en stor utmaning och möjlighet att verka för en fördjupad relation till de medlemmar som idag inte står kyrkan så nära. En sådan relation kan utvecklas om både vardagslivets glädje och möda kan kopplas till människors livsfrågor, och att livsfrågor och trosfrågor hör ihop, liksom bekännelse och praktik hör samman. Relationen kan utvecklas där kyrka och församling lever i mission och tjänst.

Denna relation kan för många leda till att tydligare bli en del av församlingens liv. Under senare år har betydelsen av ideellt engagerade församlingsmedlemmar allt mer aktualiserats. I många församlingar har delaktighet och engagemang blivit viktiga nyckelord för församlingsutveckling där fler upplever sig behövda och där det är meningsfullt att vara med. Delaktighet och engagemang har gestaltats i församlingens gudstjänster, i undervisning och i diakonalt ansvarstagande.

I kristen tro betonas det allmänna prästadömet, att alla kristna är kallade att både leva av evangeliet och att förkunna det för andra. Det möjliggörs av att var och en får en möjlighet att bli trygg i sin tro genom att dela den med andra. Det handlar om en trygghet att samtala om tro och liv, att kunna möta frågor och olikheter med nyfikenhet, att se det som är relevant och uppmärksamma det angelägna.

I stiftspastoralen står det - *Det personliga engagemanget i det lokala församlingsarbetet är avgörande för kyrkans liv och framtid och behöver i allt större utsträckning utvecklas.*⁶⁾ *Gudstjänst bygger relationer. När den firas med stor delaktighet öppnar den för mötet mellan människor, och människor och Gud. Barn och unga ska ges möjlighet att bidra till och dela gudstjänstens rikedom.*⁷⁾

Under det pastorala programmet undervisning står det - *Växtplatser för troskunskap och*

---

²⁾ Bromander 2011, s 24

³⁾ Protokoll biskopsvisitation, Enhörna församling 2011

⁴⁾ Medlemsprognos 2010-2019 Strängnäs stift

⁵⁾ Johansson 2010, s 48

⁶⁾ Stiftspastoralen, s 5

⁷⁾ Stiftspastoralen, s 6

mötesplatser för samtal om livstolkning är förutsättningar för att kyrkans undervisning skall vara angelägen. Den enskildes längtan att bearbeta värderings- och mångfaldsfrågor är en värdefull anknytningspunkt.⁸⁾

Det personliga engagemanget och sökandet är lika nödvändigt för församlingslivet som det är för privat- och i arbetsliv. När det i samhället idag allt mer markeras ett avstånd mot religion krävs ett personligt engagemang för att stå för sin tro i alla sammanhang. Många gånger finns det en nyfikenhet kring tro, och det är tacksamt att få samtala. Men lika ofta kan man mötas av okunskap eller fördomar som gör det svårt att föra en konstruktiv dialog.

Tillhörigheten till en församling blir därför allt mer en möjlighet att bygga en kristen identitet, då den kristna traditionen inte längre förs vidare på andra platser i vårt samhälle.

Mycket av det som sagts ovan gäller i lika hög utsträckning barn och ungdomar som det gäller vuxna. Ändå behöver något sägas om barn och ungas villkor i Svenska kyrkan.

Barn och unga

Allt fler församlingar har fått unga kompetenta medarbetare, inte sällan som ledare i konfirmandarbetet. I Strängnäs stift har dessa ungdomar och deras handledare erbjudits omfattande utbildningsprogram. De unga ledarnas erfarenheter och perspektiv är en resurs och en tillgång i församlingarnas arbete. Dock tas detta inte fullt tillvara. Återkommande diskuteras hur ungas ställning kan stärkas genom att fler ska ha möjlighet att påverka och genom att frågor som unga människor vill driva ges större dignitet.⁹⁾

Biskop Hans-Erik Nordin bidrar till diskussionen om ungas ökade delaktighet genom att i sin skrift ”Tio tankar om frivillighet” uppmana till ökad reflektion kring demokratisynen, att demokrati handlar om mer än representativ demokrati, det vill säga också om hur vi möjliggör mångas inflytande och ansvarstagande.¹⁰⁾

Efter en motion till Svenska kyrkans kyrkomöte diskuteras för närvarande hur barns rätt i Svenska kyrkan ska stärkas och hur en barnkonsekvensanalys kan göras inför beslut.¹¹⁾

Att stärka ungas delaktighet i kyrkans liv står i linje med inledningstexten till Kyrkoordningens första kapitel - *I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.*¹²⁾ Även i Stiftspastoralen understryks att barn har en särskild plats i kyrkans liv och måste få hjälp att leva i sitt dop.¹³⁾

I Strängnäs stifts församlingar har en majoritet av församlingarna etablerat mötesplatser för små barn och föräldrar, ofta kallade Öppen förskola. Ofta beskrivs dessa mötesplatser som en inkörsport i församlingens liv och ett stöd i doparbetet. Det finns även en svag ökning av antalet söndagsskolor i samband med söndagens gudstjänst.

Det är en nödvändighet att församlingarna förstärker relationen till familjer som helhet, likväl som till barn och ungdomar enskilt. Detta sagt både utifrån familjer och ungas rätt att få en plats i kyrkan, och utifrån kyrkans utveckling.

---

⁸⁾ Stiftspastoralen, s 6

⁹⁾ Under 2011 lades ett förslag fram om att ett ungas kyrkomöte inrättas i Svenska kyrkan (Fogelberg 2011)

¹⁰⁾ Nordin 2009, s 14

¹¹⁾ Fogelberg 2011

¹²⁾ Ett nationellt program har genomförts i Svenska kyrkan kring arbetet med barn och unga i åldern 0-18 år. Ett antal forskarrapporter och konferenser har tillkommit. Ett tematiskt möte kring barnets rätt till andlig utveckling och barn i utsatta situationer under ärkebiskopens ledning genomförs under hösten 2012.

¹³⁾ Stiftspastoralen, s 7

I ämbetsberättelse 2009 påtalas den alarmerande frånvaron av unga - *Den verkligt oroande erfarenheten efter alla mina församlingsbesök är att de unga saknas i gudstjänsten och i beslutande-församlingarna. Vem skall föra tron vidare till kommande generationer, om de som nu är unga om några år bara är passiva medlemmar eller har lämnat kyrkan?*¹⁴⁾

I boken "Svenska kyrkans medlemmar" konstaterar Jonas Bromander att yngre personer uppvisar en lägre grad av livstillfredsställelse, och att yngre har minst benägenhet till att söka sig till Svenska kyrkan för stöd och hjälp. Detta beror inte på att man har något emot Svenska kyrkan utan att man helt enkelt inte vet på vilket sätt den skulle vara relevant.¹⁵⁾ Vidare konstateras att av de föräldrar som inte själva är konfirmerade är det färre som låter döpa sina barn. Det finns ett direkt samband mellan att som ung få en egen relation till Svenska kyrkan och att upprätthålla den kyrkliga seden att döpa sina barn.¹⁶⁾

Allvaret i dessa konstateranden understryks av en värderingsundersökning i Södermanlands län där det framgår att unga, 16-29 år, i liten utsträckning identifierar sig med religion och i hög utsträckning med vänner och familj.¹⁷⁾ Fjärmandet från kyrkan kan man även iaktta i andra länder. I USA uppmärksammar man en ökning av de så kallade "apatheistiska", företrädesvis unga som inte menar sig se någon relevans med ett gudomligt tänkande.¹⁸⁾

UPPDRAG

De lokala förutsättningarna blir allt mer olika. Församlingarna i stiftet kommer därför att utvecklas i olika riktningar utifrån olika kontexter och kulturer. Det medför en större mångfald. Detta ger stiftsorganisationen utmaningen att främja enhet och den grundläggande identiteten liksom den pågående dialogen kring olika synsätt i Svenska kyrkan.

Församlingarnas medarbetare¹⁹⁾ ska erbjudas möjlighet att kontinuerligt rustas i trons fördjupning, för att möta människor i samtal och gudstjänst. Ökad trygghet och kunskap i trons förutsättningar och möjligheter bidrar till att medarbetare kan möta människor oavsett var de befinner sig och förhålla sig till de behov som uttrycks.

Att fira gudstjänst handlar om att bevara församlingens livsnerv. Ett främjande ska ske så att medvetenheten bland församlingarnas medarbetare ökar kring deras ansvar i förberedelsen och gestaltningen av gudstjänsten, samt i relationernas och delaktighetens betydelse för upplevelsen.

Stiftsorganisationen ska främja församlingarnas arbete med idealitet, delaktighet och engagemang. Detta främjande gäller i synnerhet arbetet med barn och unga.

Rättvisa och hållbarhet

I stiftspastoralen står det - *Diakoni är en livshållning som gör evangeliet synligt och ger plats åt tystade och marginaliserade grupper. Diakoni är i grunden alla kristnas uppdrag och sker i samverkan med alla människor av god vilja. Delaktighet, respekt och ömsesidig solidaritet är diakonins förhållningssätt.*²⁰⁾

¹⁴⁾ Strängnäs stifts präst- och diakonmöteshandlingar 2009, s 122

¹⁵⁾ Bromander 2011, s 57

¹⁶⁾ Bromander 2011, s 138

¹⁷⁾ Örtquist, Eklund, 2008, s 43-46

¹⁸⁾ Diana Butler Bass. Se även Butler Bass. 2012. Christianity After Religion

¹⁹⁾ Med medarbetare menas personer med ideella och förtroendevalda uppdrag samt med anställning.

²⁰⁾ Stiftspastoralen, s 7

Stiftspastoralen talar om ökad rörlighet och ökat tempo, högre krav på egen flexibilitet och växande ensamhet i befolkningen inom vårt stifts gränser. Det har i nyligen gjorda undersökningar visats att det diakonala arbetet i de större städerna mer riktas mot de mest behövande. Samtidigt bedrivs det största diakonala arbetet i Svenska kyrkan bland de äldre, trots att de i många fall uppvisar den högsta graden av livstillfredsställelse.²¹⁾

Denna motsättning diskuteras i begränsad omfattning i Strängnäs stift trots att det bland Svenska kyrkans medlemmar finns en hög förväntan att kyrkan ska bidra till en rättfärdigare värld, där alla människor ges möjlighet att leva sina liv.

I församlingar och stift finns det i regel en samstämmighet mellan att verka för en rättfärdigare värld och att värna skapelsens helighet. De båda perspektiven hänger ofta samman. Dock har inte de gröna värderingarna, och frågorna om en hållbar utveckling, fått någon framskjuten plats i Strängnäs stifts arbete, även om stiftspastoralen nämner det.²²⁾ Med nödvändighet behöver de nu uppmärksammas. Ansvaret för miljön behöver bli en naturlig del av uppdraget som församling och kyrka.

UPPDRAG

Församlingarnas diakonala uppdrag behöver kontinuerligt stärkas och förtydligas. Stiftsorganisationen skall stödja församlingarna i diakonal reflektion, analys och praktiskt handling.

Stiftsorganisationen ska främja en ökad medvetenhet i stiftets församlingar kring ett rättvist och hållbart samhälle. I detta ingår att, utifrån befintliga resurser, delta i opinionsbildning och stärka stiftsorganisationens egen medvetenhet om kampen för rättvisa, liksom rutiner kring en hållbar utveckling när det gäller användandet av skapelsens resurser.

Samverkan och ledarskap

Ovan har vi påtalat att Svenska kyrkan blir allt mer mångskiftande. Församlingarnas förutsättningar och sammanhang att utföra sin uppgift skiljer sig på många sätt åt. För att tillmötesgå olika behov och för att skapa en rättvis fördelning mellan församlingarna krävs ökad samverkan mellan Svenska kyrkans tre nivåer. Gemensamt finns stor kompetens och stora resurser, men samverkan krävs för att resurserna ska främja helheten bäst.

Inte minst krävs samverkan därför att i stort sett alla församlingar i Strängnäs stift berörs av förändrade församlingsgränser och strukturer. Redan har det bildats några stora församlingar som omfattar hela städer, samtidigt som det finns kvar små församlingar som endast omfattar den medeltida socknen. Vilken modell som har framtiden för sig är fortfarande för tidigt att säga.

Då besluten om ändrade gränser och strukturer är omfattande, och berör en rad ämnen där församlingarna behöver ta del av andras erfarenheter och råd, finns ofta en förväntan på en dialog med stiftsorganisationen. Stiftsorganisationen har även ett ansvar att anpassa kontraktsindelning, valkretsar med mera, beroende på förändringarna.

Uppdraget som förtroendevald, kyrkoherde och ledare utmanas och utvecklas till följd av utvecklingen med nya strukturer, mer samverkan och förtydligade roller inom församling-

²¹⁾Bromander 2011, s 57

²²⁾Stiftspastoralen, s 4

arna. Kravet på samarbete mellan styrning och ledning i församlingen ökar, liksom kravet på de enskilda förtroendevalda ledamöternas kunskap och engagemang.

Med fler frivilliga uppdrag följer fler med ledaruppdrag. Frivilliga kommer att få leda andra frivilliga, och anställda kommer att få ägna mer av sitt arbete till att leda andra.²³⁾

UPPDRAG

Stiftsorganisationen ska främja en pastoral och administrativ samverkan i Svenska kyrkan som stöd till den grundläggande uppgiften.

Stiftsorganisationen ska vara proaktiv när det gäller strukturförändringar.

Uppmärksamhet och utbildning ska ges kring uppdraget att vara styrelse och ledare i församlingen.

Referenslitteratur

Levande teologi, Grenholm C, Verbum 2010

Medlemsprognos 2010-2019 Strängnäs stift, Svenska kyrkan och Statisticon 2010

Nyckel till Svenska kyrkan - en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi 2011, Svenska kyrkan

Något håller på att hända, Örtquist J och Eklund P, Sörmlandsbilder 10 2008

Närhet och samverkan, Svenska kyrkans utredningar 2011:2

Strängnäs stifts präst- och diakonmöteshandlingar 2009, Strängnäs stift 2010

Strängnäs stift - ett pastoralt område, tillgänglig på Strängnäs stifts intranät

Svenska kyrkans medlemmar, Bromander J, Verbum 2011

Tio ord om frivillighet, Biskop Hans-Erik Nordin, Ideellt forums skriftserie 2009

Tänk nu, Bertil Johansson. Ur magasinet Man trivs där man behövs, Projektet Volontärbyrå i Svenska kyrkan och Ideellt Forum i Svenska kyrkan 2010

Ung med uppdrag, Bjerleus J, Ideellt forums skriftserie 2010

Vägar framåt i Svenska kyrkans konfirmandarbete: Konfirmand-Kvalitet; rapport från fyra års utvecklingsarbete, Pettersson P, Grahn N, Eek J, Svenska kyrkan Karlstads stift 2008

Icke publicerade källor

Biskopsvisitation av Enhörna församling, Strängnäs stift den 14 sept 2011 av biskop Hans-Erik Nordin. Strängnäs stifts arkiv

Föreläsning Diana Butler Bass, Austin Texas, den 1 dec 2011, enligt anteckningar av Johan Svedberg

Slutrapport: Ungas ökade delaktighet på nationell nivå t.ex. i anslutning till Kyrkomötet, handläggar Lena Olsson Fogelberg. Svenska kyrkans arkiv, diarienummer Ks 2008/0861

---

²³⁾ Nordin 2009, s 14

Svenska kyrkan
STRÄNGNÄS STIFT

Box 84, 645 22 Strängnäs
TELEFON 0152-234 00
strangnas.stift@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/strangnasstift